

... Σ Η Μ Α ...

Ακούτε την λαογραφική έκπομπή της Πανελληνίου Ένώσεως Ποντιακών Σωματείων - Ποντιακή Ήχώ - που γράφει και επιμελείται ο Στάθης Μυστατιάδης.-

... το σήμα σβήνει ...

Αγαπητοί ακροαταί,

Μπήκαμε στον Δεκέμβρη. Στεκόμαστε μπροστά στην είσοδο του χειμώνα.

Χιόνια, καταιγίδες, θύελλες. Έν τούτοις, οι άνθρωποι δεν πρέπει να ξαφνιάζονται. Ο χειμώνας δεν είναι γεγονός απρόβλεπτο. Ο έρχομός του είναι γνωστός από πριν. Οι συνετοί και φιλόπονοι άνθρωποι, οι καλοί νοικοκύρηδες, εξασφαλίζουν όλες τις προϋποθέσεις για μία άνετη ζωή κατά τη χειμερινή περίοδο.

Για τον Δεκέμβρη λοιπόν, που οι Πόντιοι τον ονομάζουν Χριστιανάρ', μήνα των Χριστουγέννων δηλαδή, μία ποντιακή παροιμία παρατηρεί με στοχασμό: "Ο Χριστιανάρτε φέρ' τον κρύον, να σάν εκείνον π' έχ' τον βίον", το βίον, δηλαδή όλα τα υπάρχοντα, όλα τα απαραίτητα για μία άνετη ζωή ιδίως κατά τη χειμερινή περίοδο.

Αιδήμη και στα δίστιχα του ο ποντιακός λαός επισημαίνει τον έρχομό του χειμώνα με τα σκληρά επακόλουθα, για να κάμει την διδαχή προς όλους, ότι θα πρέπει από ένωρίς να πάρουν όλα τα μέτρα για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του χειμώνα.

Ο έρωτευμένος νέος τραγουδά στην αγαπημένη του, η οποία δεν έκτιμης εγκαίρως και όσο έπρεπε το αίσθημά του. Την έρωτᾷ...

Ρίξα μ' οά ψηλά έχιδντσεν κι' έσθ 'κ έρίγασες;

Και επειδή διαπιστώνει ότι η κόρη αλφενδιάστηκε με τον έρχομό του χειμώνα και μάλλον μετάνιωσε για την άρνητική της στάση απέναντι στην δική του θετική αγάπη, με τον δεύτερο στίχο της λέει τι ακριβώς δεν υπελόγισε.

Τη δουλείας ισ' τ' ύστερνά 'κ έλογαρίσας

Τό δίστιχο, που αναφέραμε, είναι ρεφραίν και ανήκει στην περιοχή

Κάρς, όπου ανήκει και ο σκοπός, που θα ακούσετε άμεσα.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Αλλά δεν είναι μόνον τό γενικό μήνυμα του χειμώνα με τόν έρχομό του Δεκέμβρη, που τό γνωρίζουν οι άνθρωποι εν τών προτέρων, όποτε οι πιο συνετοί από αυτούς προετοιμάζονται ανάλογα, καθώς έτονίσαμε στην αρχή της έκπομπής μας. Σύμφωνα με μία ποντιακή λαϊκή δοξασία, υπάρχουν και τρία συγκεκριμένα και συγκλονιστικά παραγγέλματα, που συμπέτουν με τρεις αντίστοιχες χριστιανικές έορτές, που ακολουθεῖ ή μία τήν άλλη. Οι τρεις γιορτές είναι: Της Αγίας Βαρβάρας, του Αγίου Σάββα και του Αγίου Νικολάου, τέσσερες-5 και 6 Δεκεμβρίου αντίστοιχα.

Τά αúστηρά παραγγέλματα προς τούς άσύνετους και φυγόπονους έχουν ως έξής: 'Αε-Βαρβάρα βαρβαρών: 'Αε-Σάββας σαββανών' κι 'άε-Νικόλας παραχών'. Τά μηνύματα τούτα επισημαίνουν προκαταβολικά τις τρομερές συνέπειες σέ βάρος τών ανθρώπων εκείνων, που ύποτιμοῦν και τούς πιο φοβερούς κινδύνους και αντιμετωπίζουν τά προβλήματα της ζωής με επιπολαιότητα, με αποτέλεσμα νά βρεθοῦν συχνά σέ τραγικό άδιέξοδο. Βιδικώτερα για τούς νέους, που δεν εφρόντισαν νά άποκατασταθοῦν ἔγκαιρα και τούς πήρε ό χειμώνας, ή ποντιακή μοῦσα με κάποια σατιρική διάθεση προσδιορίζει ξεκάθαρα τήν αιτία, ή όποία τούς άρρωσταίνει και τούς μαραζώνει.

Οι πεκιάρ' ντό άρρωσταίνε, άς λέγω σας για ποῖον,
ντό κείνταν όλομόναχοι χειμωγκονί σόν κρύον.

Σέ ένα άλλο δίστιχο ή ποντιακή μοῦσα καταλογίζει τήν εúθυνη στην κοπέλα, ή όποία κατακρίνει τόν έαυτό της για τήν άρνητική της στάση προς τό παλληκάρι, που τήν αγαπᾷ αληθινά. Τοῦ άρνήθηκε τόν έρωτά της πολλές φορές. 'Βιεῖνος τώρα βρίσκεται μέσα στά χιόνια, κάπου μακριά. 'Εμείνη τόν περιμένει. 'Αλλά τά κρύα χιόνια έμποδίζουν τόν έρχομό του. 'Η κόρη φοβάται και κατακρίνει ταυτόχρονα τόν έαυτό της για τήν προηγούμενη άρνητική της στάση.

'Εχιόντισεν και κι λιμενεύ' και κ' έπορεῖ νά ἔρται,
τά μουσούρια όλια τ' έμά, τ' άρνέ μ' τιδέν μή λένεν.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Καί τώρα τό ανέκδοτό μας. Σατιρίζει τούς τύπους εκείνους, πού καυχίενται ὅτι εἶναι πανέξυπνοι καί κανέννας δέν μπορεῖ νά τοὺς ξεγελάσῃ, ἐν τούτοις ὅμως κάνουν τίς πιά φοβερές γκάφες.

— Ὁ χωρέτης σὴν Τραπεζοῦνταν, ἐθέλνεν νά τρώῃ πατσάν. Ὅλεν τὰ ὕστερνα ἐπῆεν σ' ἕναν τσαγκαράδιον, κουντούρατσιν.

Πατσάν — εἶπεν αὐτον — πουλεῖς;

— Ναί. Κάθια, εἶπεν αὐτον ὁ κουντούρατσιν καί ἐθέκην ἐμπροστί τ' ἕναν τσανάκ. Ἐγώ μωσεν ἀπὸ τὸ ζωμὶν ἀσά πετοῖα, ἐσέγκην ἀπὸ καὶ μικρά πετοόπα καί ὁ χωρέτης ἐσιάλωσεν νά τρώῃ. Μὲ τὸ χουλιάρ' ταλεύ' σὸ ζωμὶν καί κάποτε σά κρέατα, σά πετοῖα τελιάκ. Τὸ ζωμὶν ἐτελέθεν καί τὰ πετοῖα, μάσα—μάσα καί ὀξωπίσ' ὅλγια ἐπέμναν.

Ἀσὸ ἐτελείωσεν ὁ χωρέτης εἶπεν σὸν κουντούρατσιν μὲ τῇ χολῇ:

— Πόσον θά πλερώνω;

— Πέντε παράδες.

— Νά τα, εἶπεν αὐτὸν μὲ τῇ χολῇ ὁ χωρέτης, ἄμαν μι' ἐθαρρεῖς, εἶδες με χωρέτεν καί ἐδέβεν ἀσὸ νοῦς, πῶς ἐκόμπωσες με. Ἡ πατσά σ' ἄφετον ἔτον, ἄφετον.

. ΣΟΛΟ-ΛΥΡΑ

Καί τώρα τό ἐπίμαχο θέμα γιά τὸ νεοποντιακὸ τραγούδι. Ποιά εἶναι ἡ μορφή καί τὸ περιεχόμενό του. ἔχει ἢ δέν ἔχει σημασία μὲ τὸ παλιὸ παραδοσιακὸ ποντικὸ τραγούδι; Πρέπει ἢ ὄχι νά περιληφθῇ στὰ πλαίσια τῆς λαογραφικῆς ἔρευνας κ.λ.π.;

Θά μεταδ' ὡσωμε καί σήμερα ἀπόψεις ἀκροατῶν πάνω στὸ θέμα.

Ἀπὸ τὴν Καστανιά Βεροίας ὁ σεβαστὸς μας γέροντας, ἐξαίρετος ἱστορικός καί λαογράφος, σπανταῖος τὴν καταγωγὴν, μᾶς γράφει λακωνικώτατα.

"Δέν εἶμαι ἀπὸ εκείνους πού τρέχουν πολὺ μπροστά οὔτε καί ἀπὸ εκείνους πού μένουν πολὺ πίσω. Θά μπορούσατε, κ. Πόσταθιάδην, νά βάλετε στὸ πρόγραμμα τῶν ποντιακῶν ἐμπομπῶν καί τραγούδια νεοποντιακά, μὲ τὸν ὅρο νά εἶναι ὠραῖα καί ὄχι μὲ ὕφος μάγκικο".

Ἀπὸ τὴν Νεάπολη Θεσσαλονίκης, Τριπόλεως 21, ὁ Δημήτριος Ἀχινλίδης μᾶς ἀπέστειλε μιά μακροσκελῆ καί ἐμπεριστατωμένη ἐπιστολή, στὴν ὁποία θίγει τὸ θέμα ἀπὸ ὅλες τίς πλευρὰς του, ἀναφερόμενος στὴν ἱστορία του καί διακρίνοντας μὲ σαφήνεια τίς δύο τάσεις τοῦ νεοποντιακοῦ τραγουδιοῦ. Ἡ μιά ἀκολουθεῖ τὴν παλιὰ ποντιακὴ μουσικὴ παράδοση. Ἡ ἄλλη παρουσιάζει τραγούδια, πού ἔχουν μόνον ἐτικέτα ποντιακὴ. Ὁ κ. Σαχινλίδης ἀναφέρει στὴν ἐπι-

στολή του σωρεία συγκεκριμένων παραδειγμάτων, με τὰ ὅποια τονίζει τὸ ἀπαράδεκτο φαινόμενο τῆς κατασκευῆς νεοποντιακῶν τραγουδιῶν με μουσική καθαρά τούρκικη. Πολὺ λίγα -γράφει- εἶναι τὰ γνήσια νεοποντιακά τραγούδια, π.χ. τοῦ Πέτρου Χαραλαμπίδη καὶ ἐκεῖνα ὅχι ὅλα. Σὲ ἓνα ἄλλο σημεῖο τῆς ἐπιστολῆς του παραδέχεται ὅτι καὶ στὸν Πόντο τὰ ποντιακά τραγούδια τὰ ἐδημιουργοῦσαν ἄτομα. Αὐτὸ βέβαια εἶναι ἄλλο θέμα. Πάντως, ἡ ἐπιστολή τοῦ κ. Σαχινίδη περιέχει πολλὰ χρήσιμα στοιχεῖα, ποὺ θὰ μελετηθοῦν δεδω-
τως.

Ἀλλὰ ἄς ἀκούσωμε ἓνα νεοποντιακὸ τραγούδι καὶ ἔπειτα συνεχίζομε τὴν μετάδοση καὶ ἄλλων ἀπόψεων.

. ΔΥΡ - ΤΡΑΓ

Ἀπὸ τὸ χωριὸ Κλεῖτος νομοῦ Κοζάνης ὁ σεβαστὸς γέροντας κ. Κωνσταντῖνος Καραπαναγιωτίδης μᾶς γράφει τὰ ἑξῆς:

"Ἐγὼ τακτικά ἀκούω τὰ ἐμπομπὰς. Εἶμαι 75 χρονῶν. Τὰ παλαιὰ τὰ τραγούδια τὰ ἀκούω καὶ χαίρουμαι. Καὶ τὰ νεοποντιακά τραγούδια, δὲν λέω, καλὰ εἶναι, μερικὰ, ἄμαν μὴ τυχόν καὶ ἀνασπάλετεν τὰ παλαιὰ καὶ νὰ εἶναι ἄξιος ὁ μισθὸς σας, ποὺ τόσον κοπιᾶτε γι' αὐτὰ τὰ πράματα."

Μὲ ἀνάλογο πνεῦμα μᾶς γράφει καὶ ὁ Δημήτριος Καραπαναγιωτίδης ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη, Κονίτσης 72, ὁ ὅποτος τονίζει: "Τὸ Νεοποντιακὸ τραγούδι ἀξίζει νὰ τὸ προσέξωμε καὶ νὰ τὸ ἀναγνωρίσωμε διότι τὸ στυλ του ἔχει κάτι ἀπὸ τὸ παλαιὸ δηλαδὴ τὸ γνήσιο ποντιακὸ τραγούδι. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἰσχύει γιὰ ὅλα τὰ νεοποντιακά τραγούδια. Εἶναι νομίζω ἀπαράδεκτα ἐκεῖνα ποὺ δὲν ἔχουν παραδεγματος χάριν ρυθμὸ τέκ, ὁμάλ κ.λ.π., ἀλλὰ τσιφτετέ-
λι, μάμπο κ.λ.π."

Εὐχαριστοῦμε ὅλους τοὺς ἀκροατὰς μας, οἱ ὅποιοι μὲ τίς καλόπιστες ἀπόψεις τους καὶ τίς θεμελιωμένες κρίσεις τους συμβάλλουν θετικά στὴν ἀντικειμενικὴ διαφώτιση τοῦ θέματος γιὰ τὸ νεοποντιακὸ τραγούδι. Ἐπαναλαμβάνομε ὅτι τὸ πρόβλημα θὰ λυθῇ ἀπὸ τὴν Πανελληνίῃ Ἑνώσει Ποντιακῶν Σωματείων μὲ τρόπο ὑπεύθυνο, ἀφοῦ προηγουμένως θὰ συγκροτηθῇ μεγάλη σύσκεψη, ὅπου θὰ συζητηθῇ τὸ θέμα μὲ ὅλη τὴν ἐπιβαλομένη προσοχή. Στὴν ἐρχομένη ἐμπομπή μας θὰ συνεχίσωμε τὴν μετάδοση ἀπόψεων.

Μας γράφετε στην διεύθυνση: Στάθην Εύσταθιάδην, Συγγρού 39, Θεσσαλονίκη.
Τό δεύτερο νεοποντιακό τραγούδι τῆς σημερινῆς μας ἐκπομπῆς

..... ΛΥΡ - ΤΡΑΓ
.....

Ακολουθεῖ τό τρίτο νεοποντιακό τραγούδι τοῦ σημερινοῦ μας προγράμματος

..... ΛΥΡ - ΤΡΑΓ
.....

Κοντά σας καί πάλι τήν ἐρχόμενη ἐβδομάδα τήν ἴδια μέρα καί ὥρα.

..... Σ Η Μ Α
.....

Ακούσατε τή λαογραφική ἐκπομπή τῆς Πανελληνίου Ἑνώσεως Ποντιακῶν Σωμα-
τείων " Ποντιακή ἤχώ " ποῦ γράφει καί ἐπιμελεῖται ὁ Στάθης Εύσταθιάδης.

..... τό σῆμα σβῆνει
.....